

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ทักษะต่อระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของนักโทษเด็ดขาด ศึกษาเฉพาะกรณีทัณฑสถานหญิงธนบุรี มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับข้อกำหนดมาตรฐานความเป็นอยู่ของนักโทษเด็ดขาดในด้านต่าง ๆ 2) เพื่อศึกษาทักษะของนักโทษเด็ดขาดเกี่ยวกับระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ภายในทัณฑสถาน 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาตามมาตรฐานความเป็นอยู่ของนักโทษ มีขนาดตัวอย่างจำนวน 253 คน ผู้ศึกษานำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ และกำหนดเสนอผลการศึกษาดังนี้

ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 25-30 ปี (ร้อยละ 56.5) มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 39.1) มีสถานภาพโสด (ร้อยละ 39.9) ไม่มีบุตร (ร้อยละ 30.4) มีภาระที่ต้องรับผิดชอบ (ร้อยละ 70.4) โดยมีจำนวนสมาชิกที่ต้องรับผิดชอบจำนวน 4 คน ขึ้นไป (ร้อยละ 48.2) มีภูมิลำเนาอยู่กรุงเทพฯ/ปริมณฑล (ร้อยละ 71.5) มีอาชีพค้าขาย (ร้อยละ 37.9) มีรายได้ระหว่าง 5,001-10,000 บาท/เดือน (ร้อยละ 39.9)

ข้อมูลเกี่ยวกับคดี

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความผิดต่อ พรบ.ยาเสพติด/สารระเหย (ร้อยละ 87.4) มีกำหนดโทษระหว่าง 3-5 ปี (ร้อยละ 43.1) ต้องโทษเป็นครั้งแรก (ร้อยละ 62.1) ถูกคุมขังมาแล้วระหว่าง 1-2 ปี (ร้อยละ 82.6) มีระยะเวลาคงเหลือโทษระหว่าง 1-2 ปี (ร้อยละ 92.1)

ทักษะต่อระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของนักโทษเด็ดขาด ศึกษาเฉพาะกรณีทัณฑสถานหญิงธนบุรี

ระดับทักษะต่อระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของนักโทษเด็ดขาด ในภาพรวมมีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.31) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นด้วยมากที่สุดในด้านการศึกษา และด้านการฝึกวิชาชีพ (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.50) รองลงมาคือด้านที่อยู่อาศัย และด้านการรักษาพยาบาล (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.48) ส่วนด้านที่มีระดับความคิดเห็นด้วยน้อยที่สุดคือด้านอาหาร และด้านการควบคุม (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.97 และ 3.91 ตามลำดับ)

1. ด้านอาหาร มาตรฐานด้านอาหารผู้ต้องขังทุกคนพึงได้รับอาหารที่มีสารอาหารเพียงพอแก่ความต้องการและตามกำหนดเวลาปกติ โดยจะต้องเป็นอาหารที่เป็นประโยชน์แก่สุขภาพอนามัย มีคุณภาพ มีการจัดเตรียมและเก็บรักษาที่ดี ทั้งนี้ เรือนจำจะต้องจัดเตรียมน้ำดื่มที่เพียงพอแก่ความต้องการของนักโทษทุกคนอยู่เสมอ

2. ด้านที่อยู่อาศัย หลักมาตรฐานสากลการจัดอาคารที่พักของผู้ต้องขังควรเป็นห้องนอนเดี่ยวเว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุผลพิเศษเช่นความแออัดในเรือนจำชั่วคราว ในกรณีที่การจัดห้องพักในลักษณะเป็นห้องพักรวม จะต้องมีการคัดสรรนักโทษที่มีความเหมาะสมที่จะมาพักรวมกันได้นั้น ซึ่งในกรณีนี้จะต้องมีการตรวจตราตลอดเวลากลางคืนโดยคำนึงถึงสภาพแห่งเรือนจำนั้น ส่วนห้องนอนของนักโทษทุกแห่งจะต้องมีการจัดการอย่างคำนึงถึงสุขลักษณะโดยเฉพาะปริมาณ อากาศ ขนาดชั้นด้าของพื้นที่ของห้อง แสงสว่าง ระดับความอบอุ่น และการถ่ายเทของอากาศ มีไฟฟ้าที่ให้แสงสว่างพอเพียง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาแก่สุขภาพตาของนักโทษในการอ่านหนังสือหรือการทำงาน และเรือนจำจะต้องจัดให้มีน้ำและห้องน้ำที่จำเป็นต่อการชำระล้างร่างกายของนักโทษ ที่อาบน้ำสำหรับนักโทษ ควรมีการดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพที่สะอาดอยู่เสมอ

3. ด้านเครื่องนุ่งห่มและที่นอน มาตรฐานองค์การสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง นักโทษที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ใส่เสื้อผ้าที่จัดหาตนเองได้นั้น ทางเรือนจำจะต้องจัดเสื้อผ้าที่เหมาะสมกับสภาพอากาศให้แก่นักโทษและคำนึงสุขอนามัยของนักโทษ อีกทั้งจะต้องไม่มีลักษณะที่จะเป็นการเหยียดหยามหรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เสื้อผ้าของนักโทษทั้งหมดต้องจัดเตรียมไว้ให้ในสภาพที่ดีและสะอาด ชุดชั้นในของนักโทษต้องมีการเปลี่ยนและซักอยู่เสมอตามความจำเป็นแก่การรักษาสุขอนามัย นักโทษทุกคนพึงได้รับการจัดให้นอนในที่นอนที่เป็นสัดส่วนเฉพาะตน โดยจะต้องมีการจัดที่นอนอย่างเพียงพอและอยู่ในสภาพที่สะอาดให้แก่นักโทษทุกคน ที่นอนควรมีการดูแลให้อยู่ในสภาพที่ดีและมีการนำไปทำความสะอาดอยู่เป็นประจำด้วย

4. ด้านการรักษาพยาบาล การรักษาพยาบาลผู้ต้องขังที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำและทัณฑสถานเป็นสิ่งที่จำเป็นทั้งในด้านการปกครอง เหตุผลทางการแพทย์ และหลักมนุษยธรรม ทั้งยังมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการอนามัยและสุขภาพ ตามข้อกำหนดมาตรฐาน ขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อนักโทษขององค์การสหประชาชาติ เรือนจำทุกแห่งพึงจัดให้มีแพทย์ทรงคุณวุฒิหรือแพทย์ห้วงเวลาสำหรับตรวจอย่างน้อย 1 นาย และควรจัดที่เฉพาะสำหรับหญิงมีครรภ์และคลอดแล้ว ตลอดจนให้การรักษาพยาบาล ถ้าสามารถจัดให้คลอดให้ไปคลอดที่โรงพยาบาลนอกเรือนจำได้ยิ่งดี ส่วนการตรวจร่างกายแพทย์จะต้องตรวจร่างกายผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยโดยมิรอช้าถ้าตรวจข้อพร่องทางร่างกายและจิตใจจะต้องมีการบันทึกคำวินิจฉัยแจ้งไว้ด้วย มีการตรวจร่างกายผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยเป็นประจำและควรได้รับการดูแลเอาใจใส่จากแพทย์เป็นพิเศษ หากผู้ต้องขังเจ็บป่วยร้ายแรงให้แพทย์รายงานผู้อำนวยการทราบ

5. ด้านการศึกษา ตาม พ.ร.บ. ราชทัณฑ์ ในการจัดการศึกษาให้ผู้ต้องขังนั้นจะต้องคำนึงถึงความสะดวกคล้อยกับหลักสูตรการศึกษาภายนอกทัณฑสถาน/เรือนจำ การศึกษา รวมทั้งการสอนศาสนา ผู้ที่อ่านหนังสือไม่ออกและผู้เยาว์วัยต้องบังคับให้เรียน และทางเรือนจำต้องดูแลเอาใจใส่ และบรรดาเครื่องอุปกรณ์ ทางการศึกษาและการศึกษาอบรม เช่น เครื่องใช้เครื่องมือสมุดหนังสือ เรือนจำจะเป็นผู้จัดหาให้ แต่ผู้ต้องขังจะนำมาเองก็ได้แต่ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ และต้องให้เจ้าหน้าที่เก็บรักษาไว้ให้

6. ด้านการอนามัยผู้ต้องขัง นักโทษควรได้รับการดูแลในเรื่องความสะอาดของเนื้อตัวร่างกาย น้ำและของใช้ในห้องน้ำจึงควรมีอย่างเพียงพอแก่ความจำเป็นดังกล่าว เรือนจำจะต้องจัดเตรียมให้นักโทษได้รับการดูแลที่เพียงพอในเรื่องการทำความสะอาดเรียบร้อยเรื่องผม หนวดเครา สำหรับนักโทษชายควรได้รับการโกนหนวดเคราอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ นักโทษสามารถปรากฏตัวในสภาพที่ดี

7. ด้านกีฬาและนันทนาการ นักโทษทุกคนพึงได้รับโอกาสในการออกกำลังกายกลางแจ้งอย่างน้อยวันละ 1 ชั่วโมง ถ้าสภาพอากาศเอื้ออำนวย สำหรับนักโทษที่เป็นเยาวชนและนักโทษอื่นที่อยู่ในวัยและสภาพร่างกายที่เหมาะสมพึงได้รับสิทธิได้รับโอกาสในการฝึกฝนการเล่นกีฬาและนันทนาการในชั่วโมงของการออกกำลังกาย ซึ่งทางเรือนจำจะต้องให้มีสถานที่และอุปกรณ์ตามสมควร

8. ด้านงานสังคมสงเคราะห์ งานสังคมสงเคราะห์เกี่ยวข้องกับบทบาทในการช่วยเหลือผู้ต้องขังในขณะที่อยู่ในเรือนจำด้านต่าง ๆ เช่น การให้คำปรึกษาแนะนำ การจัดกลุ่มบำบัด การจัดสวัสดิการผู้ต้องขังหรือการดำเนินการเตรียมการก่อนปล่อยและประสานงานในการสงเคราะห์หลังปล่อย งานสังคมสงเคราะห์มีเข้าไปมีบทบาทในงานราชทัณฑ์มาเป็นเวลานาน

โดยเฉพาะเมื่องานราชทัณฑ์ในประเทศไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงแนวทางในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในการอบรมแก้ไขเพิ่มมากขึ้น

9. ด้านการฝึกวิชาชีพ งานที่จัดให้ผู้ต้องขังทำ ควรเป็นงานเพิ่มพูนสมรรถภาพของผู้ต้องขังที่ทำมาหาเลี้ยงโดยสุจริต เมื่อพ้นโทษไปแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เยาว์วัยควรได้รับการฝึกวิชาชีพที่เหมาะสมเป็นประโยชน์และบังเกิดผลกำไร และผู้ต้องขังควรเลือกงานที่ตนประสงค์จะทำได้ ภายในกรอบวิชาชีพที่เหมาะสมและตามความต้องการของทางเรือนจำและรักษาระเบียบวินัย การจัดงานให้กับผู้ต้องขังควรมีลักษณะคล้ายคลึงกับงานภายนอกเรือนจำให้มากที่สุด

10. ด้านการควบคุม การรักษาระเบียบวินัยในเรือนจำถือเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งแต่ทั้งนี้ต้องเป็นไปเพื่อความจำเป็นในการรักษาความปลอดภัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในเรือนจำนั้น ส่วนการจัดการเรื่องระเบียบวินัยภายในเรือนจำ จะต้องไม่ใช่วิธีการให้นักโทษด้วยกันเป็นผู้ดำเนินการทางวินัยกับนักโทษรายอื่น โดยไม่กระทบต่อระบบการให้นักโทษ มีโอกาสฝึกฝนดูแลตนเอง ภายใต้กิจกรรมสังคม การศึกษาหรือการกีฬาที่จัดในเรือนจำ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการฟื้นฟูนักโทษ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ศึกษา

การพัฒนางานในด้านต่าง ๆ นั้นมีความสำคัญเท่า ๆ เทียมกันเพียงแต่นโยบายและแผนงานที่กรมราชทัณฑ์จะกำหนดไปในทิศทางใด โดยเฉพาะระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังนั้นถือว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเพิ่มขึ้นมากกว่าในอดีต กรมราชทัณฑ์ได้เน้นการแก้ไขด้วยใจ ฟื้นฟูอย่างมืออาชีพ ได้วางไว้ว่าจะทำการควบคุมผู้ต้องขังด้วยการฟื้นฟูสภาพจิตใจเพื่อให้กลับตัวเป็นคนดีและกลับสู่สังคมโดยไม่เป็นที่รังเกียจของสังคม ดังนั้น เพื่อให้การควบคุมผู้ต้องขังอยู่ในความสงบเรียบร้อย ทางเรือนจำและทัณฑสถานจำเป็นจะต้องมีการยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังให้เหมาะสม เพื่อให้เกิดความพอใจแก่ผู้ต้องขัง ดังนั้น ทัณฑสถานหญิงธนบุรีมีการดำเนินการตามนโยบายของกรมราชทัณฑ์ในการยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ให้กับผู้ต้องขังในด้านต่าง ๆ โดยมีการปรับปรุง พื้นที่ภายในทัณฑสถาน อาคารเยี่ยมญาติ พื้นที่ในการทำงานของผู้ต้องขัง ซึ่งผลการศึกษา พบว่า แนวทางในพัฒนามาตรฐานความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังพอสรุปได้ดังนี้

1. ทัณฑสถานควรมีการดำเนินเสนอกรมราชทัณฑ์เพื่อการขยายพื้นที่ของทัณฑสถาน เนื่องจากทัณฑสถานหญิงธนบุรีมีพื้นที่ใช้สอยน้อยทำให้การที่จะพัฒนามาตรฐานความเป็นอยู่ใน

ด้านการนันทนาการและกีฬาไม่มีพื้นที่สำหรับผู้ต้องขังเล่นกีฬาและนันทนาการ ทำให้ผู้ต้องขังสามารถทำการออกกำลังกายตอนเช้าได้เพียงอย่างเดียว

2. ทักษะสถาน/เรือนจำควรมี การหาแหล่งทรัพยากรจากภายนอกเข้ามาสนับสนุน โดยการจัดทำการประชาสัมพันธ์ให้กับหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ภายนอก เพื่อจะได้ทรัพยากรมาสนับสนุนอย่างแพร่หลายและช่วยเหลือได้ตรงกับความต้องการของผู้ต้องขัง เพื่อให้ช่วยเหลือตนเองได้

3. ทักษะสถาน/เรือนจำ มีการจัดสรรเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ ให้มีความเหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการที่จะพัฒนา ปรับปรุงงาน ให้สอดคล้องกับนโยบาย และแผนงานของกรมราชทัณฑ์ รวมทั้งจะต้องจัดสรรบุคลากรผู้ที่มีความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับจำนวนผู้ต้องขังและประเภทของผู้ต้องขัง

ดังนั้น ทางทักษะสถานควรที่จะมีการเสนอแผนการปฏิบัติงาน เงินงบประมาณต่อกรมราชทัณฑ์เพื่อจะได้ดำเนินการด้านความเป็นอยู่ให้กับผู้ต้องขัง อีกทั้งต้องมีการปรับปรุงการปฏิบัติงานในส่วนของมาตรฐานความเป็นอยู่ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยอาศัยหลักการตามที่กฎหมายระบุไว้ รวมทั้งใช้ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นเกณฑ์

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงมาตรฐานความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังทั่วประเทศ มาทำการเปรียบเทียบระหว่างเรือนจำและทักษะสถานในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล กับเรือนจำและทักษะสถานในส่วนภูมิภาค เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและสะท้อนภาพปัญหาในสภาพความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังให้กว้างขึ้น

2. ควรที่จะศึกษาถึงนโยบายและแผนงานของกรมราชทัณฑ์ที่มีต่อระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังว่ามีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนหรือไม่

3. ควรที่จะศึกษาถึงงบประมาณที่ได้รับจากรัฐบาลว่า มีความเหมาะสมแก่การที่จะดำเนินการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนางานให้เป็นมาตรฐานตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนตามที่ต่างประเทศได้ปฏิบัติกันแล้วหรือไม่